

«Τα πικρά δάκρυα της Πέτρα φον Καντ»: Ένα γοητευτικό σκηνοθετικό ντεμπούτο στο ΚΘΒΕ

 www.lifo.gr/articles/theater_articles/177901/ta-pikra-dakrya-tis-petra-fon-kant

Ένα κρεβάτι, το κέντρο της ζωής της. Σε αυτό την βλέπουμε την Πέτρα φον Καντ να ξυπνάει, να τηλεφωνεί, να υποδέχεται τη φίλη της. Επάνω στα τσαλακωμένα σεντόνια του οι δύο κομψές γυναίκες πίνουν καφέ, ενώ η οικοδέσποινα μακιγιάρει αριστοτεχνικά το χλωμό πρόσωπό της και περιγράφει λεπτομερώς τα στάδια αποσύνθεσης του γάμου της. Την επόμενη μέρα, στο ίδιο ακριβώς σημείο θα προσφέρει χαβιάρι και χάδια στο νέο αντικείμενο του πόθου της, την αισθησιακή Κάριν.

Ένα κρεβάτι, ένα δωμάτιο, ένα οχυρό υψηλής αισθητικής, στο οποίο εισέρχονται και κατοικούν μόνο γυναίκες, ενώ οι άντρες υπάρχουν είτε ως δυσάρεστες αναμνήσεις είτε ως ζωγραφισμένες μορφές στην τεράστια αναπαράσταση του πίνακα «Ο Μίδας και ο Βάκχος» του Νικολά Πουσέν.

Η Πέτρα θέλει να ελέγχει τους πάντες και τα πάντα. Να ορίζει τι φοράνε οι γυναίκες, να οδηγεί τα βήματα και τα αισθήματα της Κάριν, να φέρεται στην άλαλη βοηθό της σαν σκλάβα. Η ζωή όμως έχει άλλα σχέδια για την εκκεντρική σχεδιάστρια που θα βουλιάξει ξαφνικά σε ωκεανό δακρύων και από αγέρωχος θύτης θα μετατραπεί σε αξιολύπητο θύμα.

Το σκηνοθετικό ντουέτο της Κορίνας Βασιλειάδη και του Χάρη Πεχλιβανίδη επιτυγχάνει μια φρέσκια και γοητευτική ισορροπία: ειλικρινές ενδιαφέρον για το διακύβευμα της ερωτικής ιστορίας από τη μια, και γόνιμη, αναζωογονητική αποστασιοποίηση μέσω χιούμορ από την άλλη.

Έχοντας κατακτήσει τη σαγήνη της επιφάνειας, η Πέτρα θα αναγκαστεί να γνωρίσει τώρα τον τρόπο του βυθού, εκεί όπου το μακιγιάζ δεν στερεώνεται στο δέρμα και η πανοπλία της μόδας δεν προστατεύει από τις δαγκωματιές. Κι όμως! Είναι αυτή ακριβώς η αντιπαράθεση ανάμεσα στην απόλυτη οργάνωση του «έξω» και στην υπέρτατη αποδιοργάνωση του «μέσα» που παράγει την υπέροχη αισθητική ένταση στην ταινία του Φασμπίντερ.

Το στυλ ως ύστατο καταφύγιο από την πιο καταστροφική ψυχική θύελλα: ακόμα και την ώρα της κατάρρευσης, η κεντρική ηρωίδα συνθέτει με το ίδιο πάθος τις εντυπωσιακές εμφανίσεις της, σαν ένα κάστρο πολιτισμού που ορθώνεται περήφανα απέναντι στην επέλαση του «βάρβαρου» έρωτα.

Στεφανία Ζώρα, Ρεβέκκα Τσιλιγκαρίδου, Μαριάνθη Παντελοπούλου, Αγγελική Παπαθεμελή, Ειρήνη Κυριακού, Ιφιγένεια Δεληγιαννίδη . Φωτο: Τάσος Θώμογλου

Πώς επανερμηνεύει κανείς αυτό το κορυφαίο εστέτ μελόδραμα σήμερα, σαράντα έξι χρόνια μετά τη δημιουργία του από τον ιδιοφυή Γερμανό σκηνοθέτη; Τόσο η θεατρικότητά του (ως γνωστόν, ήταν πρώτα θεατρικό έργο) όσο και η διαχρονικότητα του θέματός του –οι σχέσεις εξουσίας μεταξύ ερωτικών συντρόφων– στέκονται αδιαμφισβήτητες.

Εξίσου αδιαμφισβήτητη όμως στέκεται και η αισθητική τελειότητα της ταινίας: τα αριστοτεχνικά πλάνα του διευθυντή φωτογραφίας Μίκαελ Μπάλχασους έχουν μείνει ανεξίτηλα εντυπωμένα στο μυαλό του θεατή που προσέρχεται στην παράσταση του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος.

Αποδεικνύεται, ευτυχώς, πως πάντα υπάρχει τρόπος, όταν συνοδεύεται από γνήσια διάθεση εξερεύνησης και διαλόγου ανάμεσα στα έργα, τους καλλιτέχνες και την εποχή τους.

Καθισμένοι στο φουαγέ του Θεάτρου Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, παρακολουθούμε τη σκηνική δράση να εκτυλίσσεται σε απόσταση αναπνοής. Τα έπιπλα έχουν εξαφανιστεί: απουσιάζουν το μυθικό κρεβάτι, η επιβλητική τοιχογραφία, η ατέλειωτη λευκή φλοκάτη επάνω στην οποία η πρωταγωνίστρια του Φασμπίντερ έσερνε τις πέρλες της και ποδοπατούσε τα πορσελάνινα σερβίτσια του τσαγιού με τ' ασημί σανδάλια της.

Ως εκ τούτου, σε αυτό τον «άδειο» χώρο, που σηματοδοτείται πλέον μονάχα από τις βίντατζ κρυστάλλινες απλίκες και τις βελούδινες κουρτίνες, οι ηθοποιοί δεν έχουν από πουθενά να κρατηθούν, παρά μόνο από τους ρόλους και τα υφάσματα των κοστούμιών τους.

Η Αγγελική Παπαθεμελή αποδεικνύεται και πάλι ένα σπάνιο πλάσμα υποκριτικής δεινότητας. Μας μαγνητίζει ως Πέτρα ακόμη κι όταν στέκεται ακίνητη, με βλέμμα απλανές. Φωτο: Τάσος Θώμογλου

Ο φορτωμένος αισθητικά κόσμος του Φασμπίντερ εξαϋλώνεται. Μένουν νύξεις και χειρονομίες, αντικείμενα και φευγαλέες πόζες που τον ανακαλούν με τρόπο αφαιρετικό, συχνά χιουμοριστικό: τα γυναικεία παπούτσια που τοποθετούνται σε διάφορα σημεία της αίθουσας, το πορτοκαλί τηλέφωνο που κουδουνίζει από άλλη δεκαετία, ένα χορευτικό ξέσπασμα με περούκες που ανεμίζουν ξέφρενα.

Ελλείπει επίπλων, τα ίδια τα σώματα, υπό την καθοδήγηση της Σοφίας Παπανικάνδρου, εσωτερικεύουν τις λειτουργίες της ανάπαυσης, της στήριξης, της εργασίας. Η γραμματέας της Πέτρα γίνεται στην κυριολεξία το τραπεζάκι της και αυτό γεννά αυτομάτως την ευφρόσυνη αντίδρασή μας.

Το σκηνοθετικό ντουέτο της Κορίνας Βασιλειάδη και του Χάρη Πεχλιβανίδη επιτυγχάνει μια φρέσκια και γοητευτική ισορροπία: ειλικρινές ενδιαφέρον για το διακύβευμα της ερωτικής

ιστορίας από τη μια, και γόνιμη, αναζωογονητική αποστασιοποίηση μέσω χιούμορ από την άλλη. Μια κωμική τρυφερότητα σχολιάζει και ταυτόχρονα αγκαλιάζει τις οδύνες της Πέτρα.

Η μουσική του Μίνου Μάτσα συλλαμβάνει απόλυτα το πνεύμα αυτής της προσέγγισης, επισφραγίζοντας τον παιγνιώδη εναγκαλισμό ύφους και συναισθήματος: η μελωδία στο πιάνο συνιστά σαφές homage στις μελοδραματικές ταινίες της εποχής του Φασμπίντερ. Κι αν η τοιχογραφία του πίνακα του 17ου αιώνα απουσιάζει από τη σκηνογραφία, μια sarabande με ηλεκτρονικό beat και τσέμπλαλο έρχεται κι αυτή να καταθέσει το σχόλιό της για τη σχέση μας με τους μάστορες του παρελθόντος.

Στο πάρτι γενεθλίων της Πέτρα, οι γυναίκες του έργου –η μητέρα, η κόρη, η γραμματέας, η φίλη, η πρώην ερωμένη– συγκροτούν φευγαλέα ένα ενιαίο σώμα χορού που αντικατοπτρίζει, εν είδει φαντασίωσης, και οδηγεί σε κρεσέντο το πανδαιμόνιο μέσα στο κεφάλι της κεντρικής ηρωίδας. Το «εγώ» διαθέτει πολλά πρόσωπα, πολλές ηλικίες, πολλούς ρόλους.

Μέσα μας χοροπηδούν ο κοινωνικός περίγυρος, οι χαμένες αγάπες, οι πρόγονοι και οι απόγονοί μας. Είμαστε όλες Πέτρα, Κάριν και Μαρλένε ταυτόχρονα. Είμαστε όλες δυνάμει θύματα και θύτες: εξαρτάται ποια περούκα έχουμε απέναντί μας.

Η Μαριάνθη Παντελοπούλου πλάθει μια εξαιρετική Μαρλένε. Φωτο: Τάσος Θώμογλου

Η Αγγελική Παπαθεμελή αποδεικνύεται και πάλι ένα σπάνιο πλάσμα υποκριτικής δεινότητας. Μας μαγνητίζει ως Πέτρα ακόμη κι όταν στέκεται ακίνητη, με βλέμμα απλανές. Ο έλεγχος των εκφραστικών της μέσων καθίσταται εξίσου αισθητός με τη θερμή και τη δύναμη που εκπέμπει, δημιουργώντας την αίσθηση ότι μπορεί εν ριπή οφθαλμού να καταδυθεί στο βαθύτερο σημείο του ωκεανού και να αναδυθεί όχι ασθμαίνοντας αλλά τραγουδώντας.

Η Μαριάνθη Παντελοπούλου πλάθει μια εξαιρετική Μαρλένε: το απολαυστικό τρεξιματάκι της μόλις λάβει εντολή από την αφέντρα της, η κωμική ευκολία με την οποία πέφτει στο πάτωμα για να της βάλει τα παπούτσια, τα δάκρυα που χύνει κρυμμένη στην κουρτίνα, η λατρεία που ξεχύνεται από τα μάτια της, συνθέτουν μια παράλληλη διάσταση που περιβάλλει γλυκά τις ηρωίδες· μια γυναίκα-γραφομηχανή στα πρότυπα των ντανταϊστών, ένας ασυνήθιστος φύλακας-άγγελος, που φέρει κάτι από την κωμική αύρα του βωβού σινεμά.

Η Ιφιγένεια Δεληγιαννίδη, λαμπερή μητέρα φον Καντ, μια Πάστα-Φλώρα που ποτίζει τη δράση με αλμοδοβαρική εσάνς. Η Ειρήνη Κυριακού αιχμαλωτίζει τη σκληρότητα της νιότης, πλάθοντας μια Κάριν για την οποία η κατάκτηση του έρωτα είναι εξίσου αυτονόητη όσο και η απόρριψή του.

Η εκκεντρική κοσμική φίλη (Ρεβέκκα Τσιλιγκαρίδου) και η παρδαλή έφηβη θυγατέρα (Στεφανία Ζώρα) ολοκληρώνουν την πινακοθήκη των ηρωίδων που περιστρέφονται σαν κομήτες γύρω από την Πέτρα.

Αντλώντας έμπνευση από το γκλαμ των eighties, τα κοστούμια (Διδώ Γκόγκου, Ελένη Κανακίδου, Σόνια Σαμαρτζίδου) μαρτυρούν θεατρική αντίληψη και φαντασία – μοναδική αστοχία, ίσως, οι υπερβολικά μετρημένες επιλογές που επεφύλαξε το ενδυματολογικό τρίο για την ίδια την Πέτρα.

Φωτο: Τάσος Θώμογλου

Info:

«Τα Πικρά Δάκρυα της Πέτρα Φον Καντ» του Ράινερ Βέρνερ Φασμπίντερ

Μετάφραση: Γιώργος Δεπάστας

Σκηνοθεσία: Κορίνα Βασιλειάδου & Χάρης Πεχλιβανίδης

Φουαγιέ της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών

Πεμ.-Σάβ. 21:00, Τετ. 18:00, Κυρ. 19:00, έως 1/4

Στο ρόλο της Πέτρα φον Καντ η Αγγελική Παπαθεμελή.

Παίζουν: Ιφιγένεια Δεληγιαννίδη (Βαλερί φον Καντ), Στεφανία Ζώρα (Γκάμπι φον Καντ), Ειρήνη Κυριακού (Κάριν Τιμμ), Μαριάνθη Παντελοπούλου (Μαρλένε), Ρεβέκκα Τσιλιγκαρίδου (Σιντονί φον Γκράζεναμπ).

Η παράσταση «Τα Πικρά Δάκρυα της Πέτρα Φον Καντ» είναι ακατάλληλη.